

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 2 lipca 2002 r.

35615

RPO-286050-III/98/LN

Pan
prof. dr Jerzy Hausner
Minister Pracy
i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że w trakcie spotkania z przedstawicielami Naczelnej Rady Adwokackiej zgłoszony został wniosek o ponowne podjęcie kwestii statusu adwokatów w zakresie ubezpieczenia społecznego. Zdaniem Naczelnej Rady Adwokackiej rozwiązanie, zgodnie z którym adwokaci podlegają ubezpieczeniu społecznemu według zasad przewidzianych dla osób prowadzących działalność gospodarczą, nie znajduje dostatecznego uzasadnienia merytorycznego i formalnego.

Podkreślić trzeba, że wejście z dniem 1 stycznia 1999 r. ustaw zmieniających system ubezpieczeń społecznych nie usunęło, a raczej pogłębiło wątpliwości co do statusu ubezpieczeniowego adwokatów.

Sprawy te były przedmiotem dwukrotnych wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Pracy i Polityki Społecznej w 1999 i 2000 roku. Wskazywano w nich, że zarówno ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), jak też ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) nie uchylły, ani też nie zmodyfikowały ani art. 24, ani też art. 37 ustawy z dnia 26 maja 1992 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 224 ze zm.). Utrzymanie tych przepisów może zatem wskazywać na stanowisko, że intencją ustawodawcy było pozostawienie zasad ubezpieczenia adwokatów w dotychczasowym kształcie. Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy, adwokaci - członkowie zespołów i ich rodziny mają na równi z pracownikami prawo do świadczeń z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, macierzyństwa i ubezpieczenia rodzinnego oraz z tytułu powszechnego zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin, przy czym przy ustalaniu prawa do świadczeń i ich wysokości pracę w zespołach traktuje się jako zatrudnienie, a otrzymane wynagrodzenie - jako wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia. Z mocy zaś art. 37 tej ustawy

ubezpieczeniem społecznym przewidzianym w cytowanym powyżej art. 24 ustawy są objęci wszyscy adwokaci, niezależnie od formy wykonywania zawodu.

Tymczasem w oparciu o art. 6 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przyjmuje się, że adwokaci - jako osoby wykonujące wolny zawód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych - podlegają zasadom ubezpieczenia społecznego jak osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące. Art. 14 a tej ustawy nie zawiera definicji wolnego zawodu, lecz daje jedynie przykładowe wyliczenie takich zawodów. Wbrew wcześniejszym zapowiedziom Ministra Pracy i Polityki Społecznej nie zostały dotychczas uchylone przepisy art. 24 i art. 37 ustawy - Prawo o adwokaturze. Istniejący zatem w tym zakresie stan prawny nie pozwala na usunięcie nasuwających się wątpliwości interpretacyjnych.

Nowe zasady ubezpieczenia pracowniczego i ubezpieczenia dla osób prowadzących pozarolniczą działalność są odmienne, w szczególności w zakresie obowiązku podlegania poszczególnym rodzajom ubezpieczenia, obciążenia z tego tytułu składkami i sposobu ustalania podstawy ich wymiaru. W konsekwencji inny jest zakres przysługujących tym grupom ubezpieczonych świadczeń, zwłaszcza z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego oraz odmienne niektóre z przesłanek, uprawniających do nabycia niektórych świadczeń.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem Naczelnej Rady Adwokackiej, że pojęcie wolnego zawodu, przyjęte na cele podatkowe, nie wydaje się właściwe przy określaniu zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym. W tym zakresie pierwszoplanowe znaczenie powinny mieć okoliczności i warunki wykonywania pracy zarobkowej, tworzące potencjalne zagrożenia należące do klasycznych rodzajów ryzyka ubezpieczenia społecznego, związanych z utratą zdolności do wykonywania takiej pracy.

Wydaje się zatem celowe i możliwe podjęcie dyskusji - z udziałem Naczelnej Rady Adwokackiej - nad ostatecznym uregulowaniem statusu ubezpieczeniowego adwokatów.

Działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

Z wyrazami poważania

ZASTĘPCA

Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ dr Jerzy Świątkiewicz